

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för växtproduktionsekologi
Department of Crop Production Ecology

Sortval i ekologisk odling 2017

Sortförsök 2012-2016

J. Hagman och M. Halling

Publicerat av:

Institutionen för växtproduktionsekologi / Department of crop production ecology
Sveriges Lantbruksuniversitet / Swedish University of Agricultural Sciences
Box 7043
750 07 Uppsala

Publicerad på Internet: www.slu.se/faltforsk , www.slu.se/ekologisksortprovning

Titel:

Sortval i ekologisk odling 2017. Sortförsök 2012-2016 i höstvetete, höstråg, rågvete, vårvete, vårkorn, havre, åkerböna, ärter och potatis.

Rapport • No. 23. Uppsala 2017

ISSN 1653-5375

ISBN 978-91-576-9466-9

Författare:

Jannie Hagman och Magnus Halling

Referat:

Rapporten innehåller resultat från den ekologiska sortprovningen med spannmål, trindsäd och potatis under perioden 2012-2016. Resultaten är kommenterade med hänsyn till områden, årsmån och andra tillväxtbetingelser. Jämförelser är ibland även gjorda med den konventionella sortprovningen.

Ämnesord:

Sorter, ekologisk odling, höstvetete, höstråg, höstrågvete, vårvete, korn, havre, åkerböna, ärter, potatis.

Omslagsbild:

Höstråg/rågveteförsök utanför Västerås 4 juli 2016

Foto:

J. Hagman

Innehåll

	Sid
Generella erfarenheter av ekologisk sortprovning...	3
Bruksanvisning för resultatläsande.....	5
Höstvete.....	7
Höstråg och höstrågvete	9
Vårvete och vårrågvete	11
Vårkorn	13
Havre	16
Åkerböna	19
Ärter	21
Potatis	23

Sortförsök i ekologisk odling. Generella erfarenheter

Man kan i många fall utnyttja resultat från den konventionella provningen, men denna provning kan inte ersätta den ekologiska. Det finns viktiga skillnader. Resultaten har t.ex. visat att kortvuxna sorter, som ger ett bra resultat vid hög kvävegödsling på de bästa odlingsjordarna, inte är fullt lika bra i ekologisk odling, där långa sorttyper verkar gå bättre. Skillnaderna kan uppgå till flera procentenheter. Det är alltså nödvändigt att testa sorterna ekologiskt. I ekologisk odling är ofta näringsförhållandena i jorden mer ojämna eftersom man inte har samma möjligheter att jämna ut med kvävegödsling. Obetat utsäde ger också en större variation. Den större variationen avspeglas också i den ekologiska sortprovningen och medför att försöksfelen (CV) ofta blir något större än vid konventionell provning. Nedan följer några kommentarer om olika sortegenskapers betydelse:

Avkastning. Avkastningsförmågan är naturligtvis av största betydelse, men måste i högre utsträckning vägas mot andra egenskaper som kvalitet, ogräskonkurrens mm. Totalavkastningen beror dock på växtföljden, med ett större inslag av gröngödslingsgrödor minskar totalproduktionen av spannmål i ett växtföljdsomlopp.

Kvalitet. Hög genetisk betingad kvalitet är viktig, t.ex. hög proteinhalt i vete, på grund av lägre kvävetillgång. Hög kvalitet måste dock betalas på något sätt, eftersom avkastningen ofta är lägre för kvalitetssorter.

Stråstyrka. Genom en lägre skördenivå är påfrestningarna på strået mindre. Liggsäd förekommer relativt sällan och man behöver alltså inte värdesätta stråstyrkan fullt lika högt som i konventionell odling.

Ogräskonkurrens. Ogräskonkurrensen är ofta, men inte alltid, kopplad till hög avkastningsförmåga. Förmågan att konkurrera beror även på strå längd och växtsätt, där en sort med snabb tidig tillväxt med åtföljande tidig mognad, eller stor bladmassa, kan antas klara ogräsen bättre. Ogräsen kan dock inte helt kontrolleras genom sortvalet, utan andra åtgärder är av större betydelse. Artskillnaderna är större än sortskillnaderna, där t.ex. höstråg är bättre än höstvetete och havre bättre än korn.

Övervintring. Övervintringsförmågan är den samlade förmågan att överleva vinterhalvåret, dvs. förutom ren köldresistens även svampresistens, uppfrysning, regniga höstar, sen sådd, mm. Såtiden har tex. visat sig ge en stor påverkan på artrelationerna i höstsåden. Övervintringsförmågan är av särskild betydelse i ekologisk odling. Förutom den direkta skördeförlusten ökar utvintringen även ogräsförekomsten.

Mognadstid. Sen mognad är positiv genom att växten får längre tid att ta upp mineraliserat kväve, vilket medför att avkastningen ökar. Detta måste dock vägas mot risken att få kvalitetsförsämring, t.ex. lågt falltal vid sen skörd, eller ökade torkningskostnader för sent mognande sorter. Tidigt mognande sorter har dessutom visat sig ha en relativt bra ogräskonkurrens. För potatis är det ofta gynnsamt med tidiga sorter, eftersom de har hunnit längre i sin utveckling innan eventuella bladmögelangrepp uppträder.

Strå längd. Är ofta kopplad till ogräskonkurrerande förmåga. Detta kan antas bero på att på våra breddgrader med låg solhöjd, skuggar en lång sort markytan bättre. Skillnaderna i strå längd inom en art verkar ha större betydelse än t.ex. frodvuxenhet och tillväxtrytm, men undantag finns. Långa sorter har i de flesta fall en tidig längdtillväxt och ogräseffekten blir därför en summaeffekt av längd och tillväxtrytm.

Resistensegenskaper. Utan kemiska medel är resistens viktig mot t.ex. stinksot, men kanske något mindre viktig mot bladfläcksvampar, eftersom en lägre kvävetillgång i någon mån minskar

angreppen. Ett viktigt undantag är sen sådd av t.ex. korn, vilket man ibland gör för att kunna utföra en extra ogräsharvning. Mjöldagsgreppen kan då öka, eftersom kornplantan är ung och mottaglig när mjöldaggssvampens tillväxtmöjligheter är som bäst. I detta fall bör man således välja en resistent sort, om man odlar i ett område med högt mjöldaggstryck. För potatis har resistens/motståndskraft mot bladmögel en avgörande betydelse, eftersom en frisk grön blast ökar förutsättningarna för en god skörd.

Provningens omfattning

Under 2016 genomfördes sjutton ekologiska sortförsök med spannmål och trindsäd samt fyra potatisförsök som finansierades av Jordbruksverket (tabell 1).

Tidigare resultat. Från åren 2003 - 2009 finns resultaten publicerade på Fältforsks hemsida, <http://www.slu.se/faltforsk> under "Resultat, Rapporter, FFE-rapporter", och från 2010 på hemsidan för institutionen för växtproduktionsekologi, www.slu.se/ekologisksortprovning under Publikationer, "VPE-Report och på hemsidan Ekologisk sortprovning (www.slu.se/ekologisksortprovning).

Andra undersökningar. Sortprovning för norra Sverige har utförts av Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap, Box 4097, 904 03 Umeå. Publicering i serien "Nytt från institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap - ekologisk odling, www.njv.slu.se .

Tabell 1. Ekologiska försök genomförda 2016

Gröda /Plan	Försöksplats	Adbnr	NFTS		Gröda /Plan	Försöksplats	Adbnr	NFTS	
				nr					nr
Höstvete	Skåne	07BM15		1	Havre	Halland	07C585		1
R7-0116	Östergötland	07BM17		3	R7-0516	Västergötland	07C586		2
						Östergötland	07C587		3
Höstrågvete	Gotland	07BM18		1	Åkerbönor	Östergötland	07C589		2
R7-0216	Västmanland	07BM19		2	R7-0614/A	Västergötland	07C590		3
						Gotland	07C591		1
Vårvete	Västergötland	07C583		1	Ärter	Skåne	07C592		1
R7-0316	Västmanland	07C584		2	R7-0616	Västergötland	07C594		3
Vårkorn	Halland	07C595		1	Potatis	Önnestad, Skåne	07A717		1
R7-0416/A	Östergötland	07C596		2	R7-7112/A	Eslöv, Skåne	07A718		2
	Gotland	07C597		1		Gotland	07A719		4
						Västerbotten	07A732		1

Bruksanvisning för resultatläsandet

I tabellerna anges avkastningen i relativa tal i förhållande till en mätarsort. Avkastningen anges mestadels som en statistiskt beräknade medeltal för en flerårsperiod, samt för de enskilda åren. Övriga sortegenskaper anges i absoluta tal. Enheter, resultatparametrar och mätmetod presenteras i tabell 2. Kom ihåg att flerårsmedeltalen kan bli missvisande vid sortjämförelserna, särskilt för höstsådda grödor, beroende på att väderleken under vintrar och höstar har varierat kraftigt under olika år. För att resultat ska redovisas måste minst två försök ingå i jämförelsen. Detta innebär att det i vissa områden och/eller för vissa sorter inte redovisas något resultat. I tabell 3 redovisas en sammanställning över några väder och odlingsdata för försöken 2016. Här framgår tydligt hur den torra sommaren 2016 hade en stor inverkan på skörderesultaten.

Områdesindelningen A-G står för de naturliga jordbruksområdena.

- A. Sydvästra Götaland = Halland, västra och södra Skåne.
- B. Sydöstra Götaland = nordöstra Skåne, Blekinge, Kalmar län, Öland, Gotland.
- C. Småländska höglandet = norra Skåne, centrala Småland, södra Västergötland.
- D. Nordöstra Götaland = Östergötland, norra Kalmar län.
- E. Nordvästra Götaland/Svealand = Bohuskusten, Västgötaslätten, Vänerbygden.
- F. Mälardalen = Södermanland, Närke, Västmanland, Uppland.
- G. Norra Svealand/södra Norrland = sydöstra Dalarna, södra Gästrikland, Värmland.

Tabell 2. Resultatvariabler, enheter och mätmetod, som används i de ekologiska försöken

Kategori	Variabel	Enhet	Bestämning
Odling	Skörd	kg/ha	Bestäms vid 15 % vattenhalt i spannmål och trindsäd.
	Uppkomst	0-100	Gradering av antal plantor höst eller vår. 0=inga plantor av kulturväxten, 100=fullt plantantal.
	Övervintring	0-100	Gradering av antal plantor vår. 0=inga plantor av kulturväxten, 100=fullt plantantal.
	Strållängd, stjäklängd	cm	Mätning av grödan när den nått sin fulla längd.
	Strårbrytning	0-100	Avbrutna strån/stjälkar oavsett orsak till nedgången. 0=inga strån/stjälkar brutna, 100=alla strån/stjälkar brutna.
	Stråstyrka, stjälkstyrka	0-100	Avbrutna strån/stjälkar oavsett orsak till liggbildning. 0=helt nedliggande, 100=fullt upprätt.
	Axbrytning	0-100	Endast för stråsåd. 0=inga brutna ax, 100=samtliga ax brutna.
	Mognad	dagar	Antal dagar från sådd och till gulmognad.
	Spill	kg/ha	Mängden spill bestäms på 0,25 m ² .
	Ogräsvikt	g/m ²	Mängden ogräs bestäms genom torkning och vägning av ogräs uttagna från 2-4 provtytor.
Kvalitet	Vattenhalt	%	Bestäms med NIT-teknik
	Rymdvikt	g/l	Vikten av 1 liter kärnor/frön. Bestäms med NIT-teknik
	Tusen-kornvikt, TKV	g	Vikten av 1000 kärnor/frön.
	Proteinhalt	%	Bestäms med NIT-teknik
	Stärkelsehalt	%	Bestäms med NIT-teknik
	Råfett	%	Bestäms med NIT-teknik
	Sjukdomar	%	Gradering okulärt av angripen bladyta
	DON	mg/kg	Fusariumtoxin, DON (Deoxynivalenol), mängd i ett spannmålsprov.
	Ergosterol	mg/kg	Indikator för mykotoxiner, mäts i spannmålsprover med NIT-metoden. Värdet över 20 är problematiska.

Tabell 3. Några odlings- och väderdata i de ekologiska försöken 2016

Gröda /Plan	Försöksplats	Datum		Antal dagar	Neder- börd, mm	Antal dag- grader, bas 5	Förfrukt	Gödsling	Skörd mätaren
		Sådd	Skörd						
Höstvete	Skåne	15-09-30	16-08-11	315	570	1519	Vårvete	350 kg Biofer, 10-3-1	5840
R7-0116	Östergötland	15-09-30	16-08-03	307	220	1180	Höstraps	450 kg Biofer, 10-3-1	8190
Höstrågvete	Gotland	15-09-29	16-08-15	320	183	1013	Åkerbönor	980 kg Biofer 9-3-4	7240
R7-0216	Västmanland	15-10-02	16-08-12	314	345	1134	Vall	35 ton rötrest	5640
Vårvete	Västergötland	16-05-05	16-09-08	126	224	1268	Höstråg	170 kg Biofer, 10-3-1	2100
R7-0316	Västmanland	16-05-13	16-09-19	129	147	1298	Vall	800 kg Biofer, 10-3-1, 1,2 ton Vinass	5640
Vårkorn	Halland	16-04-22	16-08-17	117	36	1109	Havre	30 ton flytgödsel nöt	3600
R7-0416/A	Östergötland	16-04-22	16-08-31	131	138	1201	Höstvete	2,5 ton Vinass	5940
	Gotland	16-05-06	16-08-15	101	12	1150	Majs	829 kg Biofer 9-3-4	2660
Havre	Halland	16-04-22	16-08-17	117	36	1109	Havre	30 ton flytgödsel nöt	3570
R7-0516	Västergötland	16-05-02	16-09-06	127	225	1308	Höstvete		2500
	Östergötland	16-04-25	16-08-31	128	137	1201	Höstvete	500 kg Ekoväx 9-4-0	6600
Åkerbönor	Östergötland	16-04-25	16-09-09	137	138	1298	Höstvete	Ingen gödsling	3720
R7-0614/A	Västergötland	16-04-13	16-09-14	154	198	1363	Vårkorn		5600
	Gotland	16-05-06	16-09-01	118	13	1114	Vall III	Ingen gödsling	3580
Ärter	Skåne	16-04-21	16-08-17	118	272	1080	Rågvete	30 ton flytgödsel nöt	2570
R7-0616	Västergötland	16-05-02	16-09-05	126	456	1368	Höstvete		2270

Höstvete

Under 2016 genomfördes två höstveteförsök i den ekologiska försöksserien. Ett försök, det i Uppland, fick kasseras p g a stora fågelskador. Vintern var gynnsam och alla sorter övervintrade utan skador. Det fanns inte heller någon skillnad i stråstyrka mellan sorterna. RGT Reform och Brons var nya sorter i provning. Resultaten visar på hög skörd i Östergötland och normal skörd i Skåne. Sorterna reagerade olika på de två försöksplatserna. I Skåne hade Mariboss högst avkastning medan RGT Reform gav högst skörd i Östergötland (tabell 1). Medeltal för mätaren Stava under försöksperioden var 3,6-7,1 ton per ha (tabell 2). Det fanns inte någon avgörande skillnader i övervintring mellan sorterna utan det som skiljde dem åt var egenskaper som mognad, rymd- och tusenkornvikt samt protein- och stärkelsehalt. Under försöksperioden var Stava tidigast och Praktik hade högst proteinhalt. Störst kärnor hade Julius, medan Praktik hade störst rymdvikt. Den största angreppsgraden av gulrost hade Festival (tabell 3). Under 2016 ingick även en sortblandning med sorterna Festival och Julius, i försöken. I Skåne hade sortblandningen samma avkastning som medeltalet för de två ingående sorterna i renbestånd, medan den var några procentenheter högre i Östergötland. Det fanns ingen skillnad i angrepsgrad av sjukdomar i sortblandningen och sorterna i renbestånd (tabell 1).

Tabell 1. Höstvete. Skörd, ton/ha och relativtal, samt sjukdomar. Resultat från två försök 2016.

Sjukdomar endast registrerat i ett försök, i Östergötland

Sort	Skörd		Brunrost, %	Svart pricksjuka, %	Skörd, medel två försök	Rymdvikt, g	Tusen-kornvikt, g	Proteinhalt, %	Stärkelsehalt, %	Ergosterol, mg/kg	Strå-längd, cm
	Skåne	Östergötland									
Stava, ton/ha	5,8	8,2	1	4	7,0	826	44,4	10,4	71,8	9	97
<i>Mätare Stava=100</i>											
Mariboss	113	107	1	3	109	773	46,2	8,9	70,9	8	79
Julius	85	118	1	3	104	826	48,9	10,1	72,0	10	77
Praktik	99	109	1	5	105	833	45,9	10,5	72,5	7	72
Festival	107	107	1	3	107	823	45,7	9,3	72,2	7	80
RGT Reform	92	123	1	1	110	826	47,2	9,6	72,9	8	71
Brons	101	110	2	3	106	799	44,2	9,6	72,4	11	74
Sortblandning ¹⁾	95	115	1	3	107	818	46,2	9,5	72,2	8	79
Probvärde	0,003	0,0001			NS	0,006	0,028	0,036	0,001	0,0001	0,001

1) Julius och Festival

Tabell 2. Höstvete. Avkastning, kg/ha och relativtal, i olika områden 2013-2016

	Område, 2013-2016						Ar, A-F			
	A-F	Ant.	A-B	Ant.	D-F	Ant.	2013	2014	2015	2016
Stava	5970	13	6110	4	5910	9	3670	6550	7120	7020
<i>Mätare Stava = 100</i>										
Mariboss	113 **	10	118 *	3	111 *	7	86	112 *	124 ***	109
Julius	106	10	103	3	108	7	99	107	108	104
Praktik	103	5	104	2	102	3			105	105
Festival	105	5	105	2	105	3			106	107
Sortblandning	107	5	105	2	109	3			110 *	107
Probvärde	0,05		NS		NS		NS	NS	0,001	NS

Tabell 3. Höstvetete. Odlingsegenskaper och sjukdomar under perioden 2013-2016

Sort	Vattenhalt, %	Rymdvikt, g	Tusen-kornvikt, g	Proteinhalt, %	Stärkelsehalt, %	Ergosterol, mg/kg	Mognad, antal dagar	Ogräsvikt, g	Övervintring, %	Strå- längd, cm	Strå- styrka, %	Gulrost, %	Svartprick-sjuka, %
Stava	21,3	806	41,1	10,2	72,0	10	273	214	93	101	98	3	25
Mariboss	20,3	749	43,7	9,1	70,7	10	349	213	92	83	98	1	20
Julius	21,4	803	46,9	10,0	71,5	11	316	217	92	84	99	1	23
Praktik	19,3	809	43,1	10,4	72,0	9	309	237	93	76	95	4	
Festival	19,5	805	45,6	9,7	71,8	8	311	191	93	85	98	8	
Sortblandning	20,8	794	44,3	9,7	71,7	10	310	200	93	86	99		
Medel	20,4	794	44,1	9,9	71,6	10	311	212	92	86	98	3	23
Probvärde	0,014	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,002	NS	NS	NS	0,0001	NS	0	NS

Sortbeskrivningar höstvetete.

Sortbeskrivningarna är hämtade både från konventionell och ekologisk provning.

STAVA har resistens mot stinksot och mjöldagg och för övrigt bra motståndskraft mot sjukdomar och hade medelgod stråstyrka. Stava har en ganska liten kärna, hög rymdvikt, men något låg proteinhalt. Stava har god vinterhärdighet, men detta har inte gynnat sorten eftersom vintrarna varit ganska milda under försöksperioden.

MARIBOSS är en dansk fodersort med särskilt hög avkastning i olika delar av landet i de konventionella försöken. I genomsnitt under försöksperioden hade Mariboss högst avkastning av sorterna som ingick i försöken. Sorten mognande ganska sent, var medellång och hade medelgod stråstyrka. Sorten hade låg rymdvikt och låg proteinhalt.

JULIUS är en tysk brödvetesort med mycket hög avkastning i konventionella försök. I genomsnitt under försöksperioden hade Julius högre avkastning än mätaren. Julius var medellång, och hade bra stråstyrka. Julius mognade ganska sent. Sorten hade god kvalitet med hög rymdvikt och stor kärna med högt falltal.

PRAKTIK är ett tyskt brödvete som hade något högre avkastning än mätaren under 2015. Praktik var också den kortaste sorten i försöken. Sorten hade hög rymdvikt och högst proteinhalt av de ingående sorterna.

FESTIVAL är en ganska ny svenskförädlad höstvetesort. Sorten hade högre avkastning än mätaren under försöksperioden. Festival är en tidig och storkärnig sort.

Sorter provade första gången i ekologiska försök 2016

BRONS är en svenskförädlad höstvetesort som haft hög avkastning i konventionella försök. Under 2016 hade den högre skörd än mätaren särskilt i Östergötland. Rymdvikt och proteinhalten var ganska låga, medan stärkelsehalten var hög.

RGT REFORM är en fransk höstvetesort som har haft hög avkastning i konventionella försök. Under 2016 var avkastningen i Östergötland mycket hög men betydligt lägre i Skåne. Sorten hade låga angrepp av sjukdomar.

Höstråg och höstrågvete

Höstråg samprovas med rågvete i artförsök med två försök per år (tabell 1). Mätarsort var Tulus. I försöken ingick också en sortblandning med höstrågsorterna Amilo och Caspian, ny höstrågvetesort var Trefl och Herakles var ny höstrågsort. Avkastningen under 2016 var hög drygt 7 ton per ha för mätaren i båda försöken. Under försöksperioden varierade skörden mellan 4,1-7,5 ton per ha (tabell 2). Höstrågsorten Caspian hade högst skörd under försöksperioden, men under 2016 hade höstrågvete sorten Borwo högst skörd i Västmanland. Under 2016 avkastade sortblandningen inte mer, men under hela försöksperioden hade sortblandningen något högre avkastning än medelvärdet för de ingående sorterna. Övervintringen under 2016 var bra och det fanns inga skillnader mellan sorterna, men under hela försöksperioden var skillnaderna mellan sorterna större och särskilt Tulus hade sämre övervintring. Proteinhalten var överlag låga för samtliga sorter. Angreppen av sjukdomar i försöken, särskilt gulrost var något större på Gotland 2016 och drabbade främst sorterna Empero och Trefl. Resultaten för hela perioden 2012-2016 visar att avkastningen har varierat för både rågvete- och rågsorterna sorterna. Rågvetesorten Empero har haft stabilt hög avkastning under flera år.

Tabell 1. Höstråg och höstrågvete. Skörd, ton/ha och relativtal samt sjukdomar.

Resultat från två försök 2016. Angrepp av sjukdomar registrerat i båda försöken

Sort	Gotland (1)	Västmanland (2)	Gulrost, %		Brunfläck- sjuka, %
			1	2	2
Tulus*, ton/ha	7,8	7,2	6,8	2,6	1
<i>Mätare Tulus = 100</i>					
Amilo	93	78	0		
Caspian	112	82	0	0,8	2
Herakles	101	71	0		
Empero*	97	83	6,5	1	6
Borwo*	92	101	0	0,4	1
Trefl*	97	89	6,8	2,5	2
Sortblandning ¹⁾	100	80	0	0	0
Probvärde	0,0014	0,0001			

* = Rågvete

Sortblandning = Amilo och Caspian

Tabell 2. Höstråg / höstrågvete. Avkastning, kg/ha och relativtal, i olika områden och år under perioden 2012-2016

Sort	Område, 2012-2016						Ar, A-F				
	A-F	Ant.	A-B	Ant.	D-F	Ant.	2012	2013	2014	2015	2016
Tulus ¹⁾	5120	10	5520	5	4730	5	4130	4440	5730	3810	7490
<i>Mätare Tulus = 100</i>											
Borwo ¹⁾	109	4	98	2	121	2				126	96
Caspian H	123	10	134	5	112	5	206	88	88	179	98
Empero ¹⁾	110	10	119	5	99	5	143	110	102	125	90
Amilo	106	10	115	5	96	5	172	95	66	148	86
Sortblandning ²⁾	119	4	133	2	102	2				164	90
Probvärde	NS		NS		NS		0,053	NS	0,004	NS	NS

1) Rågvete

2) Amilo och Caspian

Tabell 3. Höstråg / höstrågvete. Odlingsegenskaper och sjukdomar under perioden 2012-2016

Sort	Vattenhalt, %	Rymdvikt, g	Tusen-kornvikt, g	Proteinhalt, %	Ergosterol, mg/kg	Mognad, antal dagar	Ogräs-vikt, g	Övervintring, %	Strå-längd, cm	Stråstyrka, %	Brunrost, %	Gulrost, %	Sköldfläcksjuka, %	Mjöldagg, %
Tulus*	17,6	734	42,2	10,6	8	324	232	76	97	90	0	2	0	4
Borwo*	18,5	753	42,0	10,9	10	323	153	90	86	95	0	0		0
Caspian H	18,0	752	35,2	7,6	8	325	230	89	129	81	1	0	2	3
Empero*	18,3	731	44,5	10,0	7	325	255	82	82	92	0	2	0	2
Amilo	18,1	767	34,4	8,6	8	324	214	93	143	77	0	0	3	0
Sortblandning ¹⁾	17,8	770	36,2	8,1	9	326	320	91	139	80	1	0		0
Medelvärde	18,1	751	39,1	9,3	8	324	234	87	113	86	0	1	1	1
Probvärde	NS	0,0001	0,0001	0,0001	0,01	NS	NS	0,076	0,0001	NS	0,094			

Sortbeskrivningar höstråg och höstrågvete

Sortbeskrivningarna är hämtade både från konventionell och ekologisk provning.

Höstråg

AMILO, en polsk populationssort med mycket god mältningsresistens. Amilo är långstråig och hade något låg stråstyrka. Sorten hade bra odlingssäkerhet, den klarar vintrarna bra och ser ut att tolerera sen sådd relativt bra. Avkastningen varierar dock en del beroende på område och år.

CASPIAN, en tysk-svensk hybridsort med mycket hög avkastning under några år. Den är medellång med medelgod stråstyrka. Sorten är småkärnig med låg proteinhalt.

Ny sort 2016

HERAKLES är en tysk hybridsort som provats i konventionella försök. Där har sorten haft genomsnittlig avkastning. I de ekologiska försöken var resultaten varierande och avkastningen var samma som mätaren och lägre. Proteinhalten var ganska låg.

Höstrågvete

TULUS är en tysk sort som är mätare i försöksserien. Avkastningen har varierat något under provningsperioden. Sorten var längst av de provade rågvetesorterna, men hade god stråstyrka. Den mognade medeltidigt. Rymdvikten var låg och kärnan stor.

EMPERO är en holländsk sort som haft bra avkastning under försöksperioden. Sorten är kortvuxen och har haft bra stråstyrka. Mognaden var medeltidig. Rymdvikten var lägre än genomsnittligt och kärnan var mycket stor. Sorten hade något sämre övervintring än övriga sorter och angreps något av gulrost.

BORWO är en polsk höstrågvetesort. Sorten har provats i två år och har haft bra avkastning under denna period. Borwo är en tidig, ganska kort sort som visat bra stråstyrka. Borwo har också visat bra konkurrenskraft mot ogräs. Inga angrepp av gulrost noterades.

Ny sort 2016

TREFL provades första gången 2016. Avkastningen var något lägre än mätaren och vissa angrepp av gulrost noterades.

Vårvete och vårrågvete

Arterna vårvete och vårrågvete provades tillsammans i två försök under 2016, men endast en vårrågvetesort ingick i försöken. Skörderesultaten var bäst för vårvetesorterna medan vårrågvetesorten hade väsentligt lägre skörd. Alla vårvete sorter hade högre avkastning än mätaren. Flera nya sorter ingick i försöket 2016 och de var också de sorterna som hade högst avkastning, särskilt sorten Rohan (tabell 1). Under hela försöksperioden hade Diskett högst skörd (tabell 2). Proteinhalten i försöket varierade mellan 10 och 14 procent och Quarna hade den högsta proteinhalten. Under 2016 konstaterades angrepp av sjukdomar endast i försöket i Västmanland, dock var skillnaderna mellan sorterna inte så stora (tabellerna 1 och 3). I odlingstekniska försöksled med samodling vårvete och ärt, vilka ingick i serien R7-616, höjdes proteinhalten med drygt två procentenheter i samodling med ärt jämfört med vete i rensbestånd. Inga gulrostangrepp har noterats i försöken.

Tabell 1. Vårvete och vårrågvete. Skörd, ton/ha och relativtal, samt angrepp av sjukdomar. Resultat från två försök 2016. Sjukdomar registrerade i ett försök.

Sort	Västmanland			Resultat från 2016, medelvärde från två försök							
	Väster- götland	Västman- land	Bladfläck- sjuka, %	Skörd, ton/ha och rel. tal	Vatten- halt, %	Rymd- vikt, g	Tusen- korn- vikt, g	Protein- halt, %	Stärkelse- halt, %	Ogräs- vikt, g	Strå- längd, cm
Dacke, ton/ha	2,1	5,6	7,5	3,4	19,4	809	35,8	12,2	69,6	206	85
<i>Rel. tal mätaren Dacke = 100</i>											
Quarna	101	92	6,5	95	18,9	800	38,6	13,7	68,0	195	68
Diskett	132	107	6,2	114	18,9	808	39,3	11,0	70,3	182	76
WPB Oryx	124	115	2,0	118	19,3	786	41,7	10,1	71,0	333	68
WPB Skye	123	106	8,8	110	19,6	764	42,3	11,2	70,0	215	68
Rohan	140	118	4,8	124	18,9	784	40,1	10,3	71,2	148	80
Miramis	134	118	4,2	123	19,2	805	38,6	10,4	70,9	131	73
Nilex*	82	68	1,0	72	20,3	779	36,2	12,0	70,0	321	84
Probvärde	0,0001	0,0001		0,018	NS	0,062	0,008	0,0001	0,004	0,029	0,003

* = Vårrågvete

Tabell 2. Vårvete och vårrågvete. Avkastning, kg/ha och relativtal, i olika områden och år under perioden 2012-2016

Sort	Område, 2012-2016						Ar, A-F				
	A-F	Ant.	A-B	Ant.	D-F	Ant.	2012	2013	2014	2015	2016
Dacke	3620	12	4680	2	3410	10	3120	3750	3670	3900	3870
<i>Mätare Dacke = 100</i>											
Quarna	97	12	94	2	98	10	108	91	89	103	95
Diskett	112 *	12	96	2	117 **	10	121	99	111	121	114
Nilex ¹⁾	87 *	5			90	4		91			72
Probvärde	0,001		NS		0,002		NS	NS	0,059	0,021	NS

1) Vårrågvete

Tabell 3. Vårvete och vårrågvete. Odlingsegenskaper och sjukdomar under perioden 2012-2016

Sort	Vatten- halt, %	Rymd- vikt, g	Tusen-			Ergo- sterol, mg/kg	Mognad, antal dagar	Ogräs- vikt, g	Strå- längd, cm	Strå- styrka, %	Mjöl- dagg, %
			korn- vikt, g	Protein- halt, %	Stärkelse- halt, %						
Dacke	19,1	801	35,5	12,0	70,0	9	118	297	90	95	9
Quarna	18,7	795	37,2	13,0	68,4	12	115	293	73	97	14
Diskett	18,8	794	38,0	10,9	70,6	10	118	270	79	96	13
Nilex ¹⁾	19,9	749	36,5	11,6	67,1	11	117	322	89	94	10
Medel	19,1	785	36,8	11,9	69,0	11	117	296	83	95	11
Probvärde	0,029	0,0001	0,005	0,0001	0,057	0,0001	0,008	NS	0,0001	NS	NS

1) Vårrågvete

Sortbeskrivningar vårvete och vårrågvete

Sortbeskrivningarna är hämtade både från konventionell och ekologisk provning.

DACKE är mätare i försöksserien. Sorten hade ganska låg avkastning. Dacke hade hög rymdvikt och proteinhalt samt god stråstyrka. Sorten hade något mer ogräs än Diskett och Hamlet, trots att den var lång.

QUARNA är en tidig och kortvuxen sort från Schweiz. Avkastningen har varierat och ibland varit högre och ibland lägre än mätaren. Odlingsegenskaperna var annars goda och kvaliteten bra, särskilt proteinhalten var hög. Sorten har ett styvt gluten.

DISKETT har under försöksperioden haft den högsta avkastningen. Sorten mognade medeltidigt, hade medellångt strå och god stråstyrka. Diskett hade bra konkurrensförmåga mot ogräs. Rymdvikten var medelhög och kärnan medelstor. Bakningsegenskaperna var goda.

Nya sorter 2016

WPB ORYX är en ny sort som visat hög avkastning i konventionella försök. Sorten var också högavkastande i de ekologiska försöken. Proteinhalten var ganska låg och konkurrensförmågan mot ogräs något sämre än för övriga sorter i försöken.

WPB SKYE är en ny sort som visat hög avkastning i konventionella försök. Sorten var också högavkastande i de ekologiska försöken. Sorten hade ganska hög proteinhalt, men angreps i något högre grad av bladfläcksjuka år 2016 än övriga sorter i försöken.

ROHAN är en ny svenskförädlad sort som visat hög avkastning i konventionella försök och i de ekologiska försöken. Sorten är långstråig och visade god konkurrenskraft mot ogräs.

MIRAMIS är en svenskförädlad sort som visat hög avkastning i konventionella försök och i de ekologiska försöken.

Vårrågvete

NILEX är en vårrågvete sort som provats tidigare och provades i år igen. Sorten hade låg skörd, väsentligt lägre än vårvetesorterna i försöken. En förklaring kan vara att arten missgynnas i dessa försök.

Vårkorn

I försöksserien med vårkorn ingår ett stort urval av sorter som även är vanliga i konventionell odling, både foder- och maltsorter. Tre försök ingår i sammanställningen över försöksåret 2016, men av dessa ingår endast två i den femåriga sammanställningen. Försöket på Gotland var svårt drabbat av torka och tistel och togs därför inte med i sammanställningen. Sorten NFC Tipple var mätarsort. Nya sorter var Crescendo, Carmen, RGT Planet, Scholar och Thermus. I försöksserien ingår också en sortblandning, som 2016 var NFC Tipple, Quench, Anakin och Tamtam. Sorterna omfattar en relativt stor spridning när det gäller tidighet och längd för att se vad detta kan betyda för bl a ogräskonkurrensen. Bäst avkastning över fem år i medeltal hade Fairytale, medan Aukusti hade den lägsta avkastningen, vilket kan förklaras att den var den tidigaste sorten och mognade fem dagar före NFC Tipple. Under 2016 hade flera av de nya sorterna en stor avkastning, t ex Crescendo, RGT Planet och Thermus (tabellerna 1 och 2). När det gäller strållängd och ogräskonkurrerande förmåga var resultaten inte helt entydiga, skillnaderna i ogräsmängd var heller inte signifikanta. Den lägsta ogräsmängden uppmättes hos Salome. Sorten Kannas och Anakin hade störst rymdvikt och sorten Anakin hade störst kärnor. Fairytale hade högst stärkelsehalt och Kannas högst proteinhalt. Sortblandningen är vald för att ge odlingssäkerhet. Med flera sorter i blandning minskas riskerna med att en sort kan ha dålig utsädeskvalitet eller drabbas av nedsatt stråstyrka eller sjukdomar. Sortblandningen förnyas kontinuerligt. Blandningarna har varit följande: 2011: Justina, Quench, Mercada, NFC Tipple. 2013-2015: Quench, Tamtam, Anakin och NFC Tipple. År 2016 hade sortblandningen något högre skörd än mätaren (tabell 2). Aukusti och Kaarle är sexradiga sorter, övriga är tvåradiga.

Tabell 1. Vårkorn. Skörd, ton/ha och relativtal samt sjukdomar. Resultat från tre försök 2016. Angrepp av sjukdomar registrerat i två försök

Sort	Halland	Östergötland	Gotland*	Östergötland		Gotland			
				Mjöldagg, %	Ramularia, %	Sköldfläcksjuka, %	Kornrost, %	Mjöldagg, %	Bladfläcksjuka, %
NFC Tipple	3,6	5,9	2,6	0	12	0	0	1,0	16,3
<i>Mätare NFC Tipple = 100</i>									
Svensk sortblandning	102	108	92	0	12	0	0	0	30,0
Fairytale	104	117	114	0	2	0	0	0	18,8
Anakin	109	106	97	0	11	0	0	0	36,3
Propino	100	103	111	0	7	0	0	0	15,0
Salome	103	102	118	0	9	0	0	0	18,8
Thermus	102	119	152	0	7	0	0	25,0	10,0
RGT Planet	114	113	124	0	7	0	0	0	26,3
Scholar	106	105	104	0	3	0	0	0	30,0
Aukusti	71	79	61	29	13	0,3	0	0	11,3
Selene	76	107	107	0	3	0,3	0	0	22,5
Kannas	93	88	126	0	6	0	0	23,0	15,0
Kaarle	88	97	87	0	1	0	1,3	14,0	21,3
Crescendo	115	117	136	0	1	0	0,3	0	17,5
Carmen	111	104	122	0	17	0	1,3	1,0	20,0
Probvärde	0,0001	0,0001	0,0004						

* Resultaten från försöket på Gotland osäkra p g a torka och mkt tistel, de ingår inte i femårs sammaställningen

Tabell 2. Vårkorn. Avkastning, kg/ha och relativt, i olika områden och år under perioden 2012-2016

Sort	Område, 2012-2016						Ar, A-F				
	A-F	Ant.	A-B	Ant.	D-F	Ant.	2012	2013	2014	2015	2016
NFC Tipple	5310	13	5040	8	5760	5	5850	6120	3970	5270	4770
<i>Mätare NFC Tipple = 100</i>											
Fairytales	109 ***	7	108 **	4	110 **	3			125	106 *	112
Anakin	106 *	13	107 *	8	103	5	104	99	120	106 *	107
Sortblandning	104	13	104	8	104	5	99	102	113	105	106
Propino	99	10	100	6	98	4		95	107	99	102
Salome	107 ***	13	110 ***	8	103	5	105 *	107 **	114	109 **	102
Aukusti 6r	84 ***	5	86 ***	3	82	2				89 ***	76
Kannas	93 *	5	95	3	90	2				94 *	90
Kaarle 6r	95	5	94	3	95	2				95	93
Probvärde	0,0001		0,0001		0,0001		0,084	0,006	NS	0,0001	0,0001

Tabell 3. Vårkorn. Odlingsegenskaper och sjukdomar under perioden 2012-2016

Sort	Vattenhalt, %	Rymdvikt, g	Tusen-kornvikt, g	Proteinhalt, %	Stärkelsehalt, %	Ergosterol, mg/kg	Mognad, antal dagar	Ogräsvikt, g	Strå-längd, cm	Strå-brytn., %	Stråstyrka, %	Bladfläcksjuka, %
NFC Tipple	18,1	679	51,0	9,8	62,2	13	109	116	62	2	93	16
Fairytales	18,0	687	45,0	9,8	63,0	15	110	122	71	3	90	
Anakin	17,6	690	52,0	10,0	62,6	14	108	115	67	3	92	19
Sortblandning	18,3	684	50,7	10,0	62,5	14	109	122	67	4	90	18
Propino	17,8	668	51,7	9,9	62,1	12	109	123	71	3	93	14
Salome	18,0	677	49,0	9,9	62,7	15	108	106	64	3	91	11
Aukusti 6r	17,3	650	40,6	10,2	60,5	13	106	121	75	12	77	
Kannas	17,6	691	47,1	11,2	61,0	13	106	120	70	3	75	
Kaarle 6r	16,9	660	43,7	9,7	61,4	15	106	122	71	8	92	
Medel	17,7	676	47,8	10,1	62,0	14	108	118	69	5	88	
Probvärde	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,001	NS	0,0001	0,008	0,009	

Sortbeskrivningar vårkorn

Sortbeskrivningarna är hämtade både från konventionell och ekologisk provning.

NFC TIPPLE är en maltsort från England som har haft medelhög avkastning i försöksserien. Den var ganska kort, hade god stråstyrka och mognade relativt sent. Sorten hade ganska låg rymdvikt, men stor kärna med låg proteinhalt. Sorten har nematodresistens och för övrigt goda resistensegenskaper mot sjukdomar. Sorten är mätare i försöken.

ANAKIN är ett danskt foderkorn med medellångt strå och god stråstyrka. Avkastningen var hög och sorten mognade medelsent. Anakin hade hög rymdvikt och mycket hög kärnvikt. Anakin har goda resistensegenskaper som Mlo- och nematodresistens. Angreppsgraden av bladfläcksjuka och ramularia var ganska hög.

FAIRYTALE är en dansk sort som givit hög skörd under de år sorten ingått i provningen. Sorten mognade ganska sent samt var lång med god stråstyrka. Rymd vikten var medelhög och kärnan ganska liten. Sorten har mlo-resistens.

PROPINO är en engelsk maltkornsort som hade ungefär samma avkastning som mätaren. Sorten var medelsen, hade medellångt strå med bra stråstyrka. Rymd vikten var låg men tusenkornvikten var ganska hög. Sorten har nematodresistens.

SALOME är en tysk maltsort som haft hög avkastning under provningsåren. Den var mycket kortvuxen med god stråstyrka och mognade tidigt. Trots det korta strået visade sorten god konkurrensförmåga mot ogräs. Rymdvikt och tusenkornvikt var medelhöga. Salome har mlo-resistens och bred resistens mot havrecystnematoder, ras 1 och 2 samt Gotlandstypen.

AUKUSTI är en finsk sexradig, tidig sort som provadets två år i försöksserien. Sorten tillhör de tidigaste sorterna och den hade lägre avkastning än mätaren. Stråstyrkan var något låg, men det kan också bero på att sorten missgynnades i försöken och borde ha skördats tidigare.

KANNAS är en svenskförädlad tidig sort som provats två år i försöksserien. Avkastningen var något lägre än mätaren. Sorten mognade tre dagar tidigare och hade också lite längre strå än mätaren. Kannas hade hög proteinhalt. Stråstyrkan var något låg, men det kan också bero på att sorten missgynnades i försöken och borde ha skördats tidigare.

KAARLE är en finskförädlad sexradig tidig sort som provats två år i försöksserien. Avkastningen var något lägre än mätaren, men bäst av de tidiga sorterna. Sorten var långstråig med bra stråstyrka. Proteinhalten var ganska låg.

Nya sorter 2016

THERMUS är en dansk mycket högvaxande sort. Den är medellång men relativt stråsvag och har förhöjd tendens till stråbrytning. Har haft stor avkastning i två av försöken, men stort angrepp av mjöldagg

RGT PLANET engelsk malkornsort med mycket stor avkastning, men ganska stora angrepp av bladfläcksjuka. Den är medelkort med bra stråegenskaper. Den är resistent mot mjöldagg och nematoder.

SCHOLAR engelsk fodersort med genomsnittlig avkastning 2016. Den är kortvuxen med goda stråegenskaper. Kärnkvaliteten är genomsnittlig. Till synes god sjukdomsresistens.

CRESCENDO franskt malkorn med stor avkastning 2016. Den är särskilt högvuxen, men stråegenskaperna är i stort genomsnittliga. Fullkornsandelen är mycket hög enligt de konventionella sortförsöken och sorten har hög diastatisk kraft.

CARMEN svensk foder- och malkornssort med god resistens mot sjukdomar. Den har haft god avkastning och låga angrepp av sjukdomar i försöken 2016. Carmen är nematodresistent.

Havre

Resultaten för havreförsöken 2016 redovisas i tabell 1, där tre försök ingår i jämförelsen. Nya sorter 2016 var Mirella och Poseidon. Högst avkastning under 2016 hade mätarsorten Belinda, men för hela försöksperioden var det sorten Nike som hade den högsta avkastningen (tabellerna 1 och 2). Akseli var den tidigaste sorten, men gav låg skörd. Högst rymdvikt hade Galant och mest storkärniga var Symphony. Sorterna Akseli och Cilla hade högst proteinhalt och Belinda hade högst råfetthalt (tabell 3).

Tabell 1. Havre. Skörd, ton/ha och relativt samt angrepp av sjukdomar. Resultat tre försök 2016. Sjukdomar registrerade i ett försök.

Sort	Halland	Väster- götland	Öster- götland	Östergötland		Skörd, medel tre försök	Rymd- vikt, g	Tusen- korn- vikt, g	Råfett- halt, %	Protein- halt, %	Strå- längd, cm
				Blad- fläck- sjuka, %	Kron- rost, %						
Belinda, ton/ha	5,4	2,5	6,6	1,0	0,5	4,2	558	39,2	6	11,1	83
<i>Mätare Belinda = 100</i>											
SW Kerstin	89	89	90	0,8	0,5	89***	557	37,6	5,0	11,0	84
Haga	88	91	90	0,5	1,3	88***	559	36,3	5,0	10,8	81
Galant	89	83	92	0,8	0,0	89***	577	36,9	4,9	10,6	82
Symphony	93	90	94	0,8	1,8	94*	570	43,0	5,0	10,8	89
Akseli	81	78	82	0,8	0,8	77***	558	31,9	5,8	12,2	78
Nike	87	99	94	0,5	2,3	93*	555	37,3	5,1	10,8	82
Cilla	85	80	88	1,0	0,3	85***	572	37,0	5,0	11,3	81
Mirella	83	98	94	0,3	1,0	91**	549	36,7	5,3	10,8	95
Poseidon	94	101	102	0,5	1,8	100	578	43,2	5,2	10,4	82
Probvärde	0,0001	0,005	0,0005			0,0001	0,005	0,0001	0,0001	0,0001	0

Tabell 2. Havre. Avkastning, kg/ha och relativt, i olika områden och år under perioden 2012-2016

Sort	Område, 2012-2016						Ar, A-F			
	A-F	Ant.	A-B	Ant.	D-F	Ant.	2012	2013	2015	2016
Belinda	5060	12	5470	4	4850	8	4770	5010	6310	4220
<i>Mätare Belinda = 100</i>										
SW Kerstin	98	12	95	4	99	8	103	99	96	89 ***
Haga	100	12	99	4	100	8	104	105	99	88 ***
Galant	97	12	95	4	98	8	98	101	95	89 ***
Symphony	102	11	100	4	104	7	104	103	104	94 *
Akseli	85 ***	7	81	2	86 ***	5			84 **	77 ***
Nike	104	10	101	3	106 *	7		107	106	93 *
Cilla	90 ***	7	89	2	90 **	5			89 *	85 ***
Probvärde	0,0001	0	0,007		0,0001		0,086	NS	0,001	0,0001

Tabell 3. Havre. Odlingsegenskaper och sjukdomar under perioden 2012-2016

Sort	Vattenhalt, %	Rymdvikt, g	Tusen-kornvikt, g	Råfett-halt, %	Protein-halt, %	Stärkelse-halt, %	Mognad, antal dagar	Ogräs-vikt, g	Strå-längd, cm	Strå-styrka, %	Blad-fläck-sjuka, %
Belinda	17,1	556	40,0	6,1	9,9	49,5	111	126	84	93	7
SW Kerstin	18,3	559	37,5	5,0	9,7	50,5	112	142	89	85	4
Haga	17,3	567	36,7	5,0	9,5	51,2	111	147	85	86	7
Galant	18,5	578	36,9	4,9	9,5	52,2	111	138	86	79	4
Symphony	18,2	571	43,6	4,9	9,7	50,4	111	152	93	85	15
Akseli	17,0	563	32,6	5,9	11,0	49,3	107		81	88	4
Nike	18,0	562	37,9	5,0	9,7	51,0	111	136	83	87	10
Cilla	17,0	574	37,2	5,0	10,3	48,8	109		84	81	6
Medelvärde	17,7	566	37,8	5,2	9,9	50,4	110	140	86	86	7
Probvärde	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,001	0,072	NS	0,0001	NS	NS

Sortbeskrivningar havre

Sortbeskrivningarna är hämtade både från konventionell och ekologisk provning.

BELINDA förenar hög avkastning med god kvalitet. Sorten hade något låg rymdvikt, men var ganska storkärnig. Odlingsegenskaperna var bra. Den hör till de mest stråstyva sorterna. I försöksserien var Belinda medellång och mognade ganska sent. Ogräsförekomsten var låg.

SW KERSTIN har haft något lägre avkastning än mätaren i försöksserien. Sorten mognade sent, var långstråig och hade ganska bra stråstyrka. Rymdvikt, tusenkornvikt och proteinhalt var medelhöga. Sorten har resistens mot nematoder av Gotlandstypen. SW Kerstin har även bra grynhavreegenskaper, men detta testas inte i provningen.

SYMPHONY är en tysk havresort med något högre avkastning än mätaren, dock ej 2016. Sorten hade långt strå, längst av sorterna i försöksserien. Stråstyrkan var bra. Rymdvikten var medelhög och kärnan stor. Angreppsgraden av bladfläcksjuka var högre än för övriga sorter i försöken.

GALANT har i den ekologiska försöksserien haft en avkastning strax under mätarens. Sorten var medellång och konkurrerade ganska bra mot ogräs. Stråstyrkan var något svag. Galant hade hög rymdvikt, men liten kärna och låg proteinhalt.

HAGA från Norge hade högre avkastning än mätaren, 2012 och 2013, men de senaste åren har avkastningen legat lägre än Belinda. Sorten var medellång och mognade någon dag tidigare än Belinda. Haga hade genomsnittlig rymdvikt och liten kärna med genomsnittlig råfett- och proteinhalt. Sorten har resistens mot mjöldagg.

NIKE har visat på hög avkastning i de konventionella försöken och också i de ekologiska försöken. Nike mognade samtidigt med Belinda. Rymdvikten var genomsnittlig och kärnan var medelstor. Angreppsgraden av kronrost var något högre än för övriga sorter i försöken under 2016.

CILLA är en svenskförädlad och tidig sort. Avkastningen var lägre än mätaren. Cilla tillhörde de lägre sorterna. Rymdvikt och kärnstorlek var medelhög och proteinhalten var hög.

AKSELI är en finsk mycket tidig sort, tidigast av de provade sorterna och som hade lägre avkastning än mätaren. Sorten var relativt kortstråig och hade medelgod stråstyrka. Råfett och proteinhalt var höga, och kärnan var liten.

Nya sorter 2016

MIRELLA medeltidig finsk sort med mindre avkastning jämfört med mätaren 2016. Den är högvuxen, men har goda stråegenskaper enligt den konventionella provningen.

POSEIDON en tysk sort med gula kärnor. Sorten har haft stor avkastning och har legat på samma nivå som mätaren 2016. Stor rymd- och tusenkornvikt.

Åkerböna

Försökssäsongen 2016 ingår tre åkerbönsförsök i resultatsammanställningen, men bara två av dessa ingår i den femåriga sammanställningen. Försöket i Västergötland ingår inte p g a sen mognad och osäkra skörderesultat. Både vit- och brokblommiga sorter provades (tabell 1). Av sorterna är endast Taifun och Banquise vitblommiga. Inga nya sorter tillkom under 2016. Brokblommiga sorter är generellt odlingssäkrare och har högre avkastning än de vitblommiga sorterna och flertalet sorter i försöken är brokblommiga. Boxer hade högst avkastning under 2016 och hög avkastning under andra år också. Under hela försöksperioden hade mätarsorten Fuego den jämnaste och högsta avkastningen (tabell 2). Tidigaste sorten var Alexia, medan Fanfare hade längst stjälk. Sorter som visade en högre angreppsgrad av sjukdomar och skadegörare var Fuego, Alexia, Boxer och Fanfare (tabellerna 1 och 3). Under ett par år har det ingått ett försöksled med dubbelt radavstånd i ett försök och detta försöksled har skörden varit fem procentenheter lägre jämfört med vanligt radavstånd.

Tabell 1. Åkerböna. Skörd, ton/ha och relativtal, samt angrepp av sjukdomar. Resultat från tre försök 2016. Sjukdomar registrerade i tre försök.

Sort	Öster- götland 1	Väster- götland* 2	Gotland 3	Chokladfläcksjuka, %		Rost, %	Bönblad- mögel, %	Bönsmyg, % angripna böror	
				1	3	1	2	1	2
Fuego	3,7	5,6	3,6	1	23	1	14	6	0
<i>Mätare Fuego =100</i>									
Alexia	90	56	89	2	19	1	6	0	2
Julia	83	70	82	1	13	2	6	0	2
Taifun	78	59	85	4	13	3	4	6	0
Boxer	98	107	106	1	14	1	11	10	4
Banquise	86	75	82	1	8	3	4	10	2
Fanfare	107	103	99	1	15	1	9	2	0
Tiffany	100	71	89	1	14	1	4	2	0
Probvärde	0,0001	0,0001	0,0003						

* Resultaten från försöket i Västergötland är osäkra och de ingår inte i femårssammanställningen

Tabell 2. Åkerböna. Avkastning, kg/ha och relativtal, i olika områden och år under perioden 2012-2016

Sort	Område, 2012-2016						Ar, A-F				
	A-F	Ant.	A-B	Ant.	D-F	Ant.	2012	2013	2014	2015	2016
Fuego	4540	18	4440	9	4740	9	4740	3780	4210	6120	4200
<i>Mätare Fuego = 100</i>											
Taifun	87 ***	18	87 **	9	87	9	92	102	84 *	78 ***	81 *
Boxer	102	10	105	5	100	5			102	96	102
Julia	90 *	18	90 *	9	89	9	88	94	85 *	94	82 *
Alexia	94	18	93	9	94	9	91	98	97	93	89 *
Banquise	86 *	14	94	7	80 **	7		111	73 ***	82 **	84
Tiffany	105	6	107	3	105	3				103	95
Fanfare	102	6	102	3	103	3				96	104
Probvärde	0,0001		0,001		0,004		NS	NS	0,0001	0,0001	0,007

Tabell 3. Åkerböna. Odlingsegenskaper och sjukdomar under perioden 2012-2016

Sort	Vattenhalt, %	Tusen-korn-vikt, g	Proteinhalt, %	Mognad, antal dagar	Spill, kg/ha	Plantor vår, 0-100	Stjälklängd, cm	Stjälkstyrka, %	Chokladfläcksjuka, %
Fuego	22,9	555,6	29,2	147	17	91	109	95	7
Taifun	23,4	483,8	25,4	148	13	88	104	95	6
Boxer	23,1	551,9	29,4	149	16	91	110	95	5
Julia	22,9	517,0	30,9	150	10	88	116	96	6
Alexia	22,1	452,6	29,9	145	11	88	110	92	10
Banquise	27,0	510,3	27,2	151	11	87	101	93	5
Tiffany	23,6	517,6	30,1	149	14	89	114	93	8
Fanfare	24,0	530,0	29,9	146	13	89	117	96	3
Medelvärde	23,6	514,8	29	148	13	89	110	94	6
Probvärde	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	NS	0,011	0,0001	0,011	0,01

Sortbeskrivningar åkerböner

Sorterna som har ingått i provningarna kommer i de flesta fall från Tyskland och Danmark, men även från Holland, Österrike och England.

FUEGO, mätare i försöken, är en tysk brokblommig sort, som mognade tidigt. Under provningsperioden har avkastningen varit hög. Fuego var medellång och hade goda stjälskenskaper och hade ett stort frö med ganska hög proteinhalt.

ALEXIA är en brokblommig sort från Österrike. Avkastningen var lägre än för mätaren. Sorten mognade tidigt, tidigast av de provade sorterna. Alexia var medellång och hade medelgoda stjälskenskaper och ett litet frö med hög proteinhalt.

JULIA är en brokblommig sort från Österrike, som hade lägre avkastning än mätaren i de ekologiska försöken under provningsperioden. Julia mognade sent, var högvuxen med goda odlingsegenskaper. Fröet var medelstort med mycket hög proteinhalt.

TAIFUN är en vitblommig tysk sort. Under provningsperioden har avkastningen vid något tillfälle legat i nivå med en del brokblommiga sorter. Sorten var kort, med låg frösvikt och låg proteinhalt.

BANQUISE är en fransk vitblommig sort. Avkastningen har varierat under de år som sorten ingått i försöksserien. Sorten hade sen mognad, senast av de provade sorterna. Den hade också kort stjälsk, medelstort frö och medellåg proteinhalt.

BOXER är en engelsk brokblommig sort som hade något högre avkastning än mätaren under 2014 och 2016. Sorten var ganska sent mognande, hade medellång stjälsk, medelstort frö med medelhög proteinhalt. Sorten hade en något högre angreppsgrad under 2016 av sjukdomar och bönsmyg än övriga sorter i försöken.

FANFARE är en brokblommig sort som hade bra avkastning 2016. Fanfare mognade samtidigt som mätaren. Sorten var lång, längst av sorterna i försöken, med god stjälskstyrka, medelstort frö och hög proteinhalt.

TIFFANY är en brokblommig sort som hade ungefär samma avkastning som mätaren, ibland högre. Tiffany tillhörde de senare sorterna i jämförelsen. Sorten var högvuxen med god stjälskstyrka, medelstort frö och hög proteinhalt.

Ärter till mogen skörd

Resultaten från ärtförsöken 2016 redovisas i tabellerna 1-3 och två försök ingår i sammanställningen i tabell 1. Försöket i Kalmar drabbades svårt av torka och resultaten bedöms inte som rättvisande och redovisas därför inte här. Endast ett fåtal sorter ingick i försöken, och inga nya sorter tillkom 2016. Däremot ingick två odlingstekniska försöksled med inblandning av vårvete respektive havre under 2016. Sorterna Ingrid och Eso gav högst skörd, både enskilda år och i medeltal. I de odlingstekniska försöksleden med vete (Diskett) var proteinhalten i vetet drygt två procentenhet högre än i vete i renbestånd. I samodlingsledet med ärt/havre var havrens (Belinda) proteinhalt 12,8 %, vilket är högre än proteinhalten för havre i renbestånd uppmätt i sortförsöken med havre.

Tabell 1. Ärter. Skörd, ton/ha och relativtal, samt sjukdomar. Resultat från två försök 2016.

Angrepp av sjukdomar registrerat i ett försök

Sort	Skåne		Västergötland		Skåne
	Skörd	Andel spannmål, %	Skörd	Andel spannmål, %	Ärtblad-mögel, %
SW Clara, ton/ha	2,6		2,3		11
<i>Mätare SW Clara=100</i>					
Onyx	99		83		26
Ingrid	126		116		16
Eso	113		110		15
Ingrid + havre	97	3	123	26	19
Ingrid + vårvete	109	5	114	7	14
Probvärde	0,0001		0,0001		

Tabell 2. Ärter. Avkastning, kg/ha och relativtal, i olika områden och år under perioden 2012-2016

Sort	Område, 2012-2016						År, A-F				
	A-F	Ant.	A-B	Ant.	D-F	Ant.	2012	2013	2014	2015	2016
SW Clara	3710	13	3840	8	3860	4	2890	5530	3600	5010	2420
<i>Mätare SW Clara = 100</i>											
Ingrid	115 **	13	120 **	8	103	4	119	105	126	108	121
Onyx	109 *	13	114 *	8	98	4	115	93	130	107	92
Eso	117 **	7	119 *	5	109	2			136	105	112
Probvärde	0,004		0,011		NS		NS	0,085	0,087	NS	0,03

Tabell 3. Ärter. Odlingsegenskaper och sjukdomar under perioden 2012-2016

Sort	Vattenhalt, %	Tusen-korn-vikt, g	Proteinhalt, %	Mognad, antal dagar	Spill, kg/ha	Höjd, cm	Stjälklängd, cm	Stråstyrka, 0-100
SW Clara	20,4	251,3	23,3	130	7	53	94	57
Ingrid	20,8	296,9	23,1	130	6	53	104	55
Onyx	21,4	263,8	22,9	141	6	48	91	50
Eso	22,4	255,0	22,9	136	5	56	95	48
Medelvärde	21,2	266,7	23,0	134	6	52	96	52
Probvärde	0,004	0,0001	NS	NS	NS	NS	0,0001	0,05

Sortbeskrivningar

Samtliga sorter är odlingsvärda med god stjäklängd och bra höjd.

SW CLARA är en sort med goda odlingsegenskaper. Den var relativt lång, men hade bra stjälkstyrka och höjd. Sorten mognade tidigt och hade ganska låg avkastning. Den hade ett relativt litet frö med hög proteinhalt.

ONYX från Frankrike har haft hög avkastning utom 2016. Den var medellång och hade ganska god stjälkstyrka och ganska bra höjd vid skörd. Sorten mognade sent. Fröet var stort med medelhög proteinhalt. Sorten hade en högre angrepsgrad av ärtbladmögel än övriga sorter i försöken år 2016.

INGRID förenar mycket hög avkastning med goda odlingsegenskaper. Sorten var högvuxen, men hade god stjälkstyrka och bra höjd vid skörd. Fröet var mycket stort med medelhög proteinhalt.

ESO är en tjeckisk sort som hade mycket hög avkastning, särskilt under 2014. Sorten mognade sent och hade ett relativt litet frö med medelhög proteinhalt.

Potatis

Den ekologiska potatisförsöksserien har pågått under flera år med en omfattning på mellan 6-4 försök per år. Sommaren 2016 genomfördes fyra potatisförsök. Två försök låg i Skåne, i västra respektive östra delen, ett på Gotland och ett i Västerbotten.

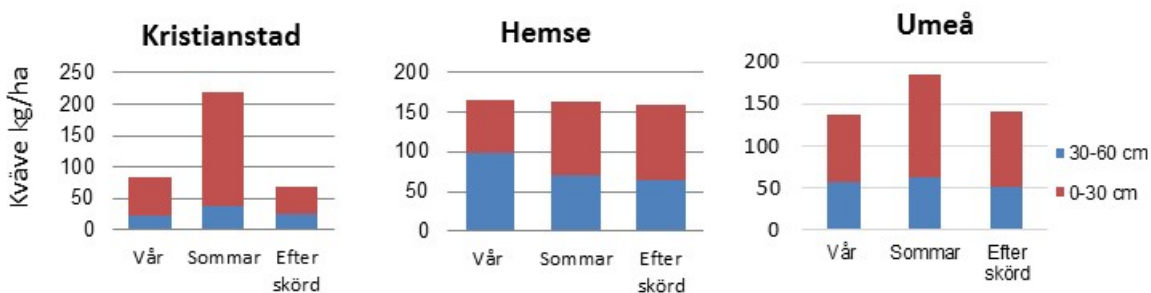
Försöken var utlagda som randomiserade blockförsök med fyra upprepningar. I tabell 1 redovisas olika odlingsförutsättningar och i tabell 2 redovisas klimatiska uppgifter.

Förutsättningarna på de olika försöksplatserna under försöksåret varierade något men vädret var över lag ganska bra för potatisodling. Angreppen av bladmögel startade i Skåne första veckan i juli. Sorter som provades 2016 var Bionica, Birte, Carolus, Connect, Maestro, Monte Carlo och 7Four7 som var ny för året. De jämförs med mätaren Carolus.

För att följa tillgången på markkväve i marken har det tagits ut prover vid tre tillfällen; före sättning och gödsling, tjugo dagar efter uppkomst samt efter skörd. Vid varje provtillfälle har det tagits ett generalprov över försöksytan. Kväveanalyserna (Figur 1) visar på stora variationer mellan de olika försöksplatserna, med högst kvävevärden på mulljorden i Hemseförsöken. Försöket i Umeå visar på höga restvärden efter skörd.

Tabell 1. Förutsättningar för den ekologiska försöksserien R7-7112 under 2016

Lokalitet	Sättning	N-min, kg/ha	N-min, kg/ha		P-AI	K-AI	pH	Gödsling	Nederbörd, mm	Antal dagar, bas 5°C	Antal dagar: Sättning - blastning	Skörd mätaren, kg/ha
			0-30 cm	30-60 cm								
Önnestad, Skåne	Höstvete 25-apr	181 38						30 ton flytgödsel, 250 kg kalimagnesia	230	1239	128	44,3
Eslöv, Skåne	Havre 12-maj			mmh I Mo	IVA	IV	6,8	25 ton svinflyt	200	908	84	54,1
Hemse, Gotland	30-apr	70 94		mmh Sa	III	I	7,0	100 kg Ekoväxt 6-3-8-3 Kali- och magnesiumsulfat	162	954	100	38,8
Umeå, Västerbotten	Rajgräs 16-jun	81 57		mmh I Mj	IVB	III	5,9	Flytgödsel, nöt 40 ton/ha	152	787	91	29,3

Figur 1. Kväveförhållanden, N-min, under växtodlingssäsongen i tre försök 2016.

I tabell 2 redovisas tidpunkten för första bladmögelangrepp och genomsnittlig avkastning.

Angreppstidpunkten varierade mellan 64 och 91 dagar efter sättning, med det tidigaste angreppet i Eslöv och det senaste på Gotland. Trots de tidiga angreppen i Skåneförsöket blev skörden relativt hög. När det gäller motståndskraft mot bladmögel gav försöken ett entydigt svar och sorterna Connect och Carolus var de sorter som angreps minst i samtliga försök (tabell 3). Figur 2 visar utvecklingen av bladmögel i Eslöv. Här syns tydligt att skillnaden i mottaglighet mellan de olika sorterna. Snabbast utvecklades bladmöglet i sorterna 7Four7 och Birte, medan

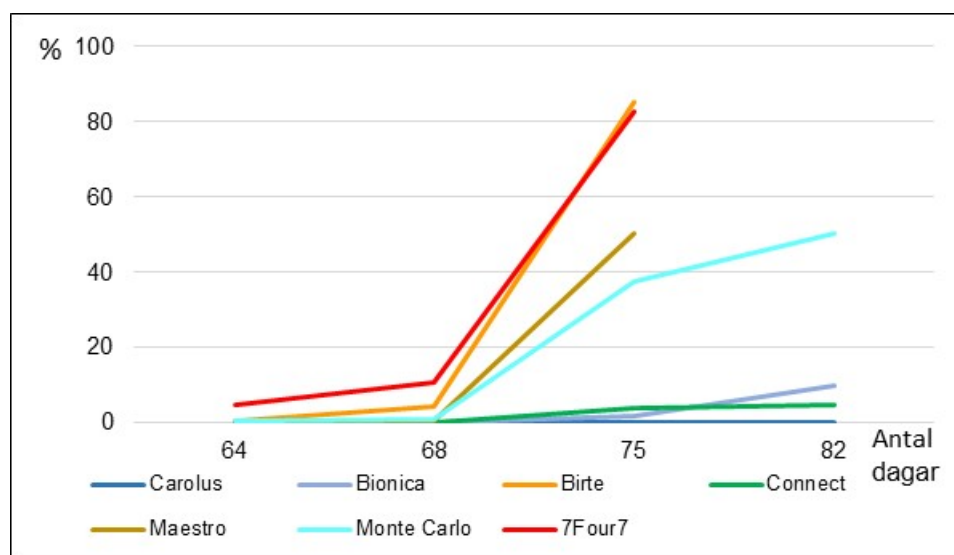
utvecklingen gick långsammast i Carolus och Connect. Potatissorten 7Four7 visade störst mottaglighet och angreps först i flera försök.

Tabell 2. Inverkan av tidpunkten för angrepp av bladmögel på skörd och knölstorlek 2016

Försöksplats	Antal dagar:			
	Sättning till 1:a angrepp av bladmögel	Genomsnittlig skörd, ton/ha	Andel knölar < 40 mm, %	Andel knölar > 60 mm, %
Önnestad, Skåne	70	47	11	18
Eslöv, Skåne	64	48	14	5
Gotland	91	39	4	21
Västerbotten	69	32		

Tabell 3. Angrepp av potatisbladmögel 2016

Sort	Försöksplats			
	Kristianstad 18-jul	Eslöv 19-jul	Hemse 04-aug	Umeå 29-aug
Carolus, ton/ha	0,1	0,0	0,0	1,0
Bionica	0,1	0,0	0,8	1,0
Birte	25,0	4,1	2,0	15,0
Connect	0,1	0,0	1,0	–
Maestro	5,0	0,2	2,0	–
Monte Carlo	0,1	0,6	2,0	–
7Four7	25,0	10,5	38,0	–

Figur 2. Bladmögelutvecklingen i två fältförsök under växtodlingssäsongen 2016.

Under 2016 var medelskörden 42 ton per ha och sorterna Carolus och Connect hade högre avkastning än de flesta andra sorterna i försöken som låg i de södra delarna av Sverige. Sorten 7Four7, som är en tidig sort, gav hög skörd trots tidiga angrepp av bladmögel. Carolus och Connect hade också en bra knölstorleksfördelning (tabell 5). Resultaten i figur 3 visar knölskörd och knölsstorleksfördelningen i de olika försöken. I försöken på Gotland blev andelen stora knölar hög. Den genomsnittliga skördenivån var högst i Eslöv-försöket. I detta försök var också knölstorleksfördelningen bra.

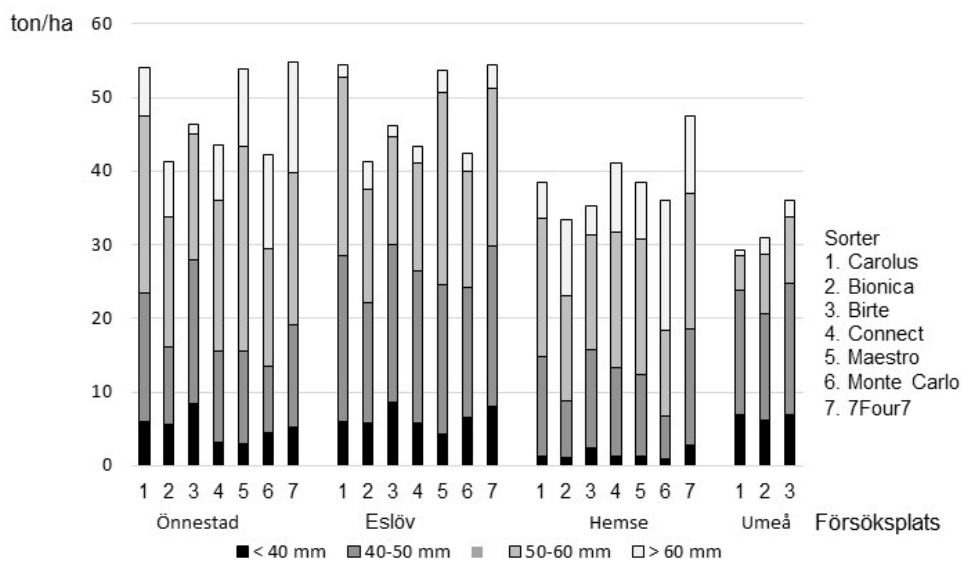
Tabell 4. Potatis. Avkastning i fyra potatisförsök sommaren 2016.

Jämförelse med mätaren Carolus, ton/ha och relativ tal

Sort	Försöksplats			
	Kristianstad	Eslöv	Hemse	Umeå
Carolus, ton/ha	44,3	58,1	38,8	29,3
<i>Mätare Carolus = 100</i>				
Bionica	92	76	86	106
Birte	82	86	91	123
Connect	136	80	106	–
Maestro	119	99	99	–
Monte Carlo	99	78	93	–
7Four7	115	101	123	–

Tabell 5. Potatis. Totalskörd och skörd i fraktionen 40-60 mm, ton/ha och relativtal, för olika sorter jämfört med mätaren Carolus. Medeltal för 2016 och perioden 2014-2016

Sort	Försöksår 2016			Försöksperiod 2012-2016		
	Skörd	Skörd		Skörd	Skörd	
		fraktion 40-60 mm	Antal försök		fraktion 40-60 mm	Antal försök
Carolus, ton/ha	44,3	36,9	4	34,1	27,0	12
<i>Mätare Carolus = 100</i>						
Bionica	84	72*	4	90	86	9
Connect	106	98	3	110	104	12
Maestro	106	102	3	103	101	7
Monte Carlo	89	67**	3	92	73**	7
Birte	86	82	4			
7Four7	112	96	3			
Probvärde	0,034	0,015		0,0001	0,0005	

Figur 3. Knölskörd (ton/ha) i fyra ekologiska potatisförsök sommaren 2016.

Kvalitetsanalyserna visar överlag på god kvalitet för de ingående sorterna. Skillnader finns både mellan olika försöksplatser och olika sorter (tabell 6 och 7). När det gäller kokanalyserna så har även svaga effekter redovisats för att ge en tydlig bild av de olika sorternas egenskaper så man har möjlighet att balansera egenskaperna med olika odlingsåtgärder. Något mer blötkokning förekom i Eslöv och något mer mörkfärgning på Gotland. Sorterna 7Four7 och Birte uppvisade en något högre grad av blötkokning medan Birte uppvisade en svag tendens till mörkfärgning efter kokning. Skorv förekom främst i Eslöv och där drabbades sorten Carolus mest medan Birte visade små angrepp i samtliga försök. Bionica fick rostringsangrepp i Önnestad och sorten drabbades i högre grad än övriga av odlingsgrönfärgning. I övrigt var angreppsgraden låg.

Tabell 6. Kokkvalitet. Resultat från fyra ekologiska försök 2016. Försöksplatser: 1= Kristianstad, 2= Eslöv, 3=Hemse och 4=Umeå. Resultat från ledvisa prover på 50 knölar, andels-%

Sort	Svag blötkokning				Svag mörkfärgning			Svag sönderkokning				Specifik vikt
	1	2	3	4	1	3	4	1	2	3	4	
Carolus	8	18	18	38		6	12	22	30	36		1,071
Bionica	8	2	12	30	2	20	14	6	10	2	22	1,078
Birte	24	18	4	34		4	2				6	1,070
Connect	26	24	2		14	52		14	16	28		1,086
Maestro	20	20	4			2		32	10	8		1,075
Monte Carlo	8	2	8			4			12	10		1,076
7Four7	54	54	46			2						1,060

Tabell 7. Sjukdomar och skador. Resultat från fyra ekologiska försök 2016. Försöksplatser: 1= Kristianstad, 2= Eslöv, 3=Hemse och 4=Umeå. Resultat från ledvisa prover på 10 kg, vikts-%

Sort	Skorv			Brun-röta	Rost/rost-ring	Fusarium				Larvskador				Odlingsgrönfärgning			
	1	2	3			1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Carolus			84	0						1	1		1	1	1	3	
Bionica			26	1	10			1			1	1	6	10	9	14	
Birte	1	1	1	1			2			1	2	1	1	4		2	
Connect			30								1	1		4		–	
Maestro		6	19				1	1				8	3		4	–	
Monte Carlo	3		28							1	3	6		4		–	
7Four7			21		3	2	1					4	2	5	2	–	

Sortbeskrivningar

CAROLUS är en potatissort från Nederländerna som är kräftresistent (1), men mottaglig för nematoder. Carolus är mätare i försöken. Sorten har högavkastning med många knölar i fraktionen 40-60 mm. Carolus har bra motståndskraft mot bladmögel och ingen brunröta kunde påvisas. I försöket i Hemse fanns kraftiga skorvangrepp och Carolus var den sort som drabbades hårdast. Koktypen är något mjölig med en del sönderkokning samt en svag tendens till mörkfärgning efter kokning.

CONNECT är en medeltidig kräftresistent. Connect visade hög avkastningsnivå i samtliga försök under hela försöksperioden. Sorten har också visat stor motståndskraft mot bladmögel. När det gäller kvalitetsanalyserna visade Connect en del mörkfärgning efter kokning.

MONTE CARLO är rödskalig tidig potatissort med vit köttfärg, som är både nematod- (Ro 1, 2,3,4, Pa 2,3) och kräftresistent. Motståndskraften mot bladmögel är medelgod. Sorten fick en del skorv i ett försök. Kokegenskaperna var goda.

BIONICA är en medeltidig, fastkokande, rundoval potatis med ljusgul köttfärg från Nederländerna. Bionica är både nematodresistent (Ro1) och kräftimmun (Typ 1). Avkastningsmässigt låg den under mätaren. Sorten har visat bra motståndskraft mot bladmögel. Kokanalyserna visar att sorten har en benägenhet för mörkfärgning efter kokning. Bionica uppvisade också en del odlingsgrönfärgning och den angreps den av rostringar i ett försök.

MAESTRO är en medeltidig sort med djupgulskal- och köttfärg, samt bra avkastning som var högre eller lika hög som mätaren Carolus. Sorten är motståndskraftig mot nematoder (Ro 1 och 4) och kräfte. Motståndskraften mot bladmögel var medelgod. Sorten visade en viss känslighet för skorv. Kokkvaliteten var god med någon tendens till sönderkokning.

Provade första gången 2017

BIRTE är en tysk tidig potatissort som provades för första gången 2017. Sorten är gulskalig med gul-vit köttfärg och har motståndskraft mot nematoder (Ro1 och4). Tidiga sorter är ofta mer känsliga för bladmögel och Birte angreps tidigt. Däremot visade sorten en mycket god motståndskraft mot skorv.

7FOUR7 är en tidig ljusgulpotatissort med vit köttfärg. Sorten är nematod- (Ro 1 och 4) och kräftresistent. Sorten angreps tidigt av bladmögel men fick trots detta en mycket bra skörd. I ett försök fick 7Four7 angrepp av rostringar.

Resultatredovisning.

Resultaten från de ekologiska potatidförsöken redovisas på SLUs hemsida, www.slu.se/ekologisksortprovning och i Ekologiska Potatisbrev utgivna av HS och SJV

- Nr 1. Pettersson C.G. (2006) Variations of yield and protein content of malting barley. Methods to monitor and ways to control. *Licentiate thesis, Faculty of Natural Resources and Agricultural Sciences.*
- Nr 2. Eckersten H., Noronha-Sannervik A., Torssell B. & Nyman P. (2006) Modelling radiation use, water and nitrogen in willow forest.
- Nr 3. Christersson L. & Verwijst T. (2006) Poppel – Sammanfattning från ett seminarium vid Institutionen för Lövträdsodling, SLU, Uppsala, 15 mars 2005. *Proceedings from a Poplar seminar at the Department of Short Rotation Forestry, SLU, March 15 2005, Uppsala, Sweden.*
- Nr 4. Christersson L., Verwijst T. & Man Amatya S. (2006) "Wood production in agroforestry and in short-rotation forestry systems – synergies for rural development". *Proceedings of the IUFRO:s conference (session 12, 128) held in Brisbane, August 8-13, 2005.*
- Nr 5. Hoogesteger J. (2006) Tree ring dynamics in mountain birch. *Licentiate thesis. Faculty of Natural Resources and Agricultural Sciences.*
- Nr 6. Eckersten H., Andersson L., Holstein F., Mannerstedt Fogelfors B., Lewan E., Sigvald R., Torssell B. & Karlsson S. (2008) Bedömningar av klimatförändringars effekter på växtproduktion inom jordbruket i Sverige.
- Nr 7. Eckersten H., Karlsson S. & Torssell B. (2008) Climate change and agricultural land use in Sweden: A literature review.
- Nr 8. Amiri A., Forkman J. & von Rosen D. (2009) A statistical study of similarities and dissimilarities in results between districts used in Swedish crop variety trials.
- Nr 9. Forkman J., Amiri S. & von Rosen D. (2009) Konsekvenser av indelningar i områden för redovisning av försök i svensk sortprovning.
- Nr 10. Fogelfors, H. *et al.* (2009). Strategic analysis of Swedish agriculture. Production systems and agricultural landscapes in a time of change.
- Nr 11. Halling M.A. (2010) Sortval i ekologisk vallodling 2004–2009. Sortförsök i timotej, ängssvingel, rörsvingel, rörsvingelhybrid, engelskt rajgräs och rajsvingel.
- Nr 12. Larsson S. & Hagman J. (2010) Sortval i ekologisk odling 2010. Sortförsök 2000–2009.
- Nr 13. Larsson S. & Hagman J. (2011) Sortval i ekologisk odling, sortförsök 2004–2010. Sortförsök i höstvetete, höstråg, rågvete, vårvete, vårkorn, havre, åkerböna, lupin, ärter och potatis.
- Nr 14. Eckersten H. & Kornher A. (2012) Klimatförändringars effekter på jordbrukets växtproduktion i Sverige – scenarier och beräkningssystem. (Climate change impacts on crop production in Sweden – scenarios and computational framework)
- Nr 15. Larsson S. & Hagman J. (2012) Sortval i ekologisk odling, sortförsök 2007–2011. Sortförsök i höstvetete, höstråg, rågvete, vårvete, vårkorn, havre, åkerböna, lupin, ärter och potatis.
- Nr 16. Larsson S. & Hagman J. (2013) Sortval i ekologisk odling 2013: sortförsök 2008–2012 .
- Nr 17. Collentine D. *et al.* (2013) Consequences of future nutrient load scenarios on multiple benefits of agricultural production.
- Nr 18. Nilsson-Linde N. *et al.* (2014) Vallkonferens 2014. Konferensrapport 5–6 februari 2014. Uppsala, Sverige.
- Nr 19. Hagman J. *et al.* (2014) Sortval i ekologisk odling 2014. Sortförsök 2009-2013.
- Nr 20. Hagman J. *et al.* (2015) Sortval i ekologisk odling 2015. Sortförsök 2010-2014.
- Nr 21. Hagman J. *et al.* (2016) Sortval i ekologisk odling 2016. Sortförsök 2011-2015.
- Nr 22. Nilsson-Linde N. & Bernes G. (2017) Vallkonferens 2017. Konferensrapport 7–8 februari 2017. Uppsala, Sverige.

